

14.9.2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaisten ammatillisen kuntoutuksen ja nuoren kuntoutusrahan ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasoa lasketaan ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan laskukaavaa ehdotetaan muutettavaksi. Jatkossa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusrahasa olisi vain yksi vähimmäismäärä, sekä vain yksi laskukaava vähimmäismäärän ylittäville kuntoutusrahoille.

Valtiovarainministeriön lausunto

Esityksellä on tarkoitus saattaa voimaan hallituksen ohjelmassaan linjaama kuntoutuksen tukien uudistaminen siten, että nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan vähimmäismäärä lasketaan kuntoutusrahan vähimmäismäärän tasolle. Lisäksi kuntoutusrahan määrä lasketaan ammatillisen kuntoutuksen ajalta samalle tasolle kuin kuntoutujalle myönnettävä sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha, johon hänellä olisi ollut oikeus, jos hän kuntoutuksen alkaessa olisi tullut työkyvyttömäksi. Hallitusohjelman liitetaulukossa toimenpiteiden on arvioitu vahvistavan julkista taloutta vuositasolla yhteensä n. 23 miljoonalla eurolla.

Kuten esitysluonnoksessa todetaan, nuoren kuntoutusrahan ja ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettavan kuntoutusrahan vähimmäismäärän korkeampaa tasoa on perusteltu muun muassa sillä, että järjestelmä kannustaisi nuoria kuntoutumaan työkyvyttömyyseläkkeelle hakeutumisen sijaan.

Voidaan kuitenkin kysyä, kuinka monelle valinta työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusrahan välillä on aidosti mahdollinen, ja onko työkyvyttömyyseläke siten se keskeinen vaihtoehtoinen tila, johon verrattuna ammatillisen kuntoutuksen kannustavuutta nuorille tulisi ylipäätään arvioida.

Valtiovarainministeriö huomauttaa, että viimeisen 10 vuoden aikana nuorten pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen on helpotettu useilla päätöksillä ja myöntöedellytyksiin tehdyillä lievennyksillä.

Vuonna 2014 tuli voimaan lakimuutos (HE128/2013), jonka myötä työkyvyttömyyden uhka poistettiin Kelan ammatillisen kuntoutuksen ja nuoren kuntoutusrahan myöntöedellytyksistä ja myöntöedellytyksiin lisättiin opiskelukyvyn heikentyminen. Lisäksi säädettiin, että työ- ja opiskelukyvyn arvioinnissa huomioidaan hakijan kokonaistilanne.

Vuonna 2019 tuli voimaan lakimuutos (HE133/2018) nuoren ammatillisesta kuntoutuksesta, jonka myötä 16-29-vuotiaat ovat voineet saada Kelan ammatillista kuntoutusta (ja sen ajalta kuntoutusrahaa) ilman sairaus- tai vammadiagnoosia.

Vuoden 2014 lakimuutoksen myötä mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden perusteella myönnettävien nuoren kuntoutusrahojen osuus on kasvanut, ja kuntoutusrahan perusteena on harvemmin diagnoosit, jotka johtavat työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen, kuten synnynnäinen epämuodostuma tai kromosomipoikkeavuus.

Esitysluonnoksessa myös todetaan, että Kelan soveltamiskäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että mikäli asiakkaalla on oikeus sekä työkyvyttömyyseläkkeeseen että nuoren kuntoutusrahaan, hänelle myönnetään nuoren kuntoutusraha, eikä asiakkaalla ole oikeutta valita etuuksien välillä.

Taloudellisista vaikutuksista

Esityksessä todetut valtiontaloudelliset vaikutukset vastaavat talousarvioesityksessä vuodelle 2024 arvioituja vaikutuksia.

Maltilliset vaikutukset kuntiin aiheutuvat välillisesti siitä, että muutokset vaikuttavat perustoimeentulotuen tarpeeseen. Tältä osin Valtiovarainministeriö toteaa, että koska hallituksen ohjelmaan sisältyy myös useita muita etuusmuutoksiin tärkeitä hallituksen esityksiä, tulisi näiden muutosten yhteisvaikutusta myös kuntien näkökulmasta pyrkiä avaamaan joko tässä esityksessä tai jossain muussa parhaillaan valmisteltavana olevassa esityksessä.

Kuntalain (410/2015) 11-13 §:ssä säädetään valtion ja kuntien neuvottelumenettelystä. Valtion ja kuntien neuvottelumenettelyyn kuuluu kuntien toimintaa, taloutta ja hallintoa koskevien asioiden käsittely valtiovarainministeriön yhteydessä toimivassa kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla on vaikutusta kuntien talouteen perustoimeentulotuen kustannusten kasvun kautta. Esitys on tarpeen käsitellä kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/22365/2023-VM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: